

Emotie, visie en macht versus feitelijke informatie

Geo-informatie blijft mensenwerk

Een beleidsmedewerker roept op zijn pc de topografische kaart van Nederland op. Hij zoomt in op een bepaalde regio en situeert daar een nieuw industriegebied. De gevolgen van deze ingreep op landschap, flora, fauna en grondwater worden razendsnel zichtbaar. Dankzij de geo-informatiekunde is het nemen van een besluit over dit industriegebied vervolgens een fluitje van een cent. Althans, daar was onderzoeker Arnold Bregt van het toenmalige Stiboka achttien jaar geleden nog vast van overtuigd.

Geo-informatiekunde is bij uitstek een wetenschap die uitnodigt tot toekomstvisioenen. Inmiddels is Arnold Bregt hoogleraar geo-informatiekunde bij Wageningen Universiteit. En naarmate zijn ervaring toenam, vervaagden zijn optimistische toekomstvisioenen.

‘Hoewel de techniek er min of meer klaar voor is, is het de vraag of dat voor de mens ook geldt’, stelt hij bedachtzaam. ‘Er zijn de afgelopen achttien jaar veel ontwikkelingen geweest op het geo-informatiekundig vakgebied. Om de vraag van die beleidsmaker uit het voorbeeld te beantwoorden, hebben we beslissingsondersteunende systemen gebouwd. In de praktijk valt het gebruik daarvan echter nogal tegen. De werkelijkheid blijkt gecompliceerder te zijn dan we achttien jaar geleden dachten. Toen leek het er nog op dat computers, gevoed met grote hoeveelheden geo-informatie, de besluitvorming over bijvoorbeeld inrichtingsplannen tot in de puntjes zouden voorbereiden. Nu weten we dat bestuurders zich dat proces van besluitvorming helemaal niet willen laten afnemen. Het gaat hun namelijk niet alleen om inhoudelijke informatie en objectieve afwegingen, maar ook om emotie, visie en macht.’

‘Mensen zijn weinig flexibel’

Persoonlijk verwacht Bregt meer van ‘discussion-supportsystemen’ dan van ‘decision-supportsystemen’. Het door Alterra ontwikkelde Maptalk is daarvan een voorbeeld. Maptalk is een zeer laagdrempelig instrument, dat helpt bij discussies over planvorming doordat alle betrokkenen ermee samen aan het werk zijn. Iedere deelnemer heeft kaartmateriaal en kan zijn wensen daarop aanbrengen. Eigenlijk is het een soort versnellingsbak van ruimtelijke-orderingsprocessen. ‘Veel verder gaat het niet,’ zegt Bregt, ‘want daarvoor moet er nog veel meer kennis die nu in de hoofden van mensen zit, in de systemen worden ingebracht. Menselijke kennis kun je nu eenmaal niet zo goed automatiseren. Daarvoor zijn GIS-kennis, beleidskennis en bedrijfskennis nodig. In het begin waren we daar veel te optimistisch over, nu vraag ik me wel eens af of het er ooit van zal komen. Want het is voor mij zeer

Om digitale bestanden met geo-informatie aan te kunnen leggen, zal altijd veldwerk verricht moeten worden.

de vraag of mensen dit soort systemen wel willen. Mensen zijn nu eenmaal weinig flexibel. Ze doen iets op een bepaalde manier en daar zijn hele apparaten op ingericht. Afnemers van bestanden zijn gewend aan een bepaalde indeling, een bepaalde kwalificatie en een bepaalde blik op de wereld en die kun je niet zomaar veranderen.'

Verflauwde politieke aandacht

Maar dat is niet het enige. We doen tegenwoordig weliswaar bijna alles digitaal (bodemkaarten, topografische kaarten, hoogtemodellen), maar het opbouwen van die bestanden vereist nog steeds veel en kostbaar veldwerk. De data voor een bodemkaart worden nog steeds op dezelfde manier verzameld als achttien jaar geleden: karteerders gaan het veld in en maken een beschrijving. Alleen de vorm van vastleggen is digitaal geworden.

Ook 'remote sensing' vraagt nog veel mensenwerk, stelt Bregt: 'Uit de signalen van de satelliet moet je namelijk zelf opmaken wat het is. Om dat goed te doen, moet je terug naar de werkelijkheid, het veld in, om een verband te leggen tussen het signaal en wat je daar ziet.' Hij voorspelt dat dit in de toekomst zo blijft: 'Apparaten om informatie in te winnen, zullen efficiënter worden. Door de opkomst van GPS kun je bijvoorbeeld veel gemakkelijker landmeten, maar er blijven altijd momenten in de keten dat er beslissingen moeten worden genomen. Al is het maar om te bepalen waar

en wat je gaat meten.'

Daar komt bij dat de laatste jaren de belangstelling van de politiek voor het bijhouden van data verminderd is. Bregt: 'Ze denken: "We hebben die bestanden toch al digitaal, waarom zouden we nog verder investeren?" Bij de eerste versie van de bodemkaart waren er zo'n vijftig mensen dag in dag uit bezig met het bijhouden van de informatie. Nu zijn het er nog maar een paar, en het is heel moeilijk om die gefinancierd te krijgen. Wat dat betreft, zitten we dus in een paradox. De afgelopen achttien jaar is het gebruik van geo-informatie voor allerlei toepassingen geëxploiteerd, navigatiesystemen, ruimtelijke ordening, natuurbeleid, veiligheid, noem maar op, maar dat heeft niet geleid tot betere mogelijkheden voor het opbouwen van bestanden.'

Alles draait om geo

Een zeer belangrijke impuls voor de sector is het thans lopende innovatieprogramma 'Ruimte voor Geo-Informatie'. Behalve Alterra en Wageningen Universiteit zijn Ravi, de Adviesdienst Geo-Informatie en ICT van Rijkswaterstaat, TNO-NITG en het Kadaster de initiatiefnemers. 'Ruimte voor Geo-Informatie' haakt aan bij de hiervoor beschreven informatieproblematiek. Een van de onderliggende doelen is erachter te komen welke gegevens beschikbaar zijn en op welke manier die met elkaar gecombineerd zouden kunnen worden. Bregt: 'Geo-informatie

kan nu voor een aantal toepassingen creatief worden ingezet en dat willen we versterken. Dus het is eigenlijk het aanjagen van het gebruik van geo-informatie voor de meest uiteenlopende vragen uit de samenleving. We willen dit bereiken door een combinatie van wetenschappelijk onderzoek, de verdere ontwikkeling van de nationale geo-informatie-infrastructuur en praktijktoepassingen.' De rol van geo-informatie is in de loop van de tijd veranderd. Van een technologie waarmee alleen een handvol specialisten kon omgaan, is het geworden tot een allereerste hulpmiddel. De geotechnologie is gedemocratiseerd. Dit maakt dat het bestuur en het bedrijfsleven in Nederland gebaat zijn bij een robuuste geo-informatie-infrastructuur op basis van een combinatie van geografische gegevens, technologie, standaarden, afspraken, beleid en organisatie. Van autonavigatie en elektronische telefoongidsen tot thematische kaarten in een spreadsheet: interactieve kaarten zijn een steeds belangrijker hulpmiddel bij de ontsluiting, verwerking en presentatie van informatie. Het motto van het programma Ruimte voor Geo-Informatie luidt niet voor niets: 'Alles draait om geo'. ■

*Meer informatie: Arnold Bregt,
arnold.bregt@wur.nl of
tel. (0317) 47 44 58.
Zie ook www.rgi.nl.*